

De relatie tussen hoogbegaafdheid en PTSS

Verkenning door Letitia de Jong, student Rijksuniversiteit Groningen
op verzoek van het IHBV augustus 2015



Samenvatting door Manon Savelkoul en Noks Nauta

Inleiding

Omdat er onder hoogbegaafden en mensen die werken met hoogbegaafden het vermoeden bestaat dat er bij hoogbegaafden met een diagnose PTSS (Post Traumatische Stress Stoornis) een verband zou kunnen zijn tussen de hoogbegaafdheid en de PTSS is verzocht om dit nader te verkennen. Geneeskunde student Letitia de Jong heeft zich via de Wetenschapswinkel geneeskunde & volksgezondheid van het UMCG gemeld bij het IHBV. In het kader van een keuzeproject persoonlijke profilering van 84 uur heeft zij een korte algemene verkenning van de literatuur verricht en acht interviews uitgevoerd. Haar verslag van de interviews vatten we hieronder samen.

Literatuur

De tijd was te kort voor een systematische literatuurverkenning. Er is daarom volstaan met het lezen van algemene literatuur over PTSS en enkele artikelen die zijn aangedragen door Lisa Erickson, psychotherapeut te Seattle, en een presentatie van haar uit 2014 (literatuurlijst op aanvraag).

De literatuurverkenning bood input voor de formulering van de vragen van het interview.

Methode

Na een oproep voor deelname aan het onderzoek in de nieuwsbrief van het IHBV, meldden zich negen personen aan. Er zijn acht telefonische interviews afgenomen met hoogbegaafde mensen die zelf hebben aangegeven te kampen met de gevolgen van trauma.

Resultaten

Hieronder de resultaten onder verschillende kopjes.

Onderzoeksdeelnemers

De onderzoeksdeelnemers zijn allen vrouw. De helft van hen is officieel getest op hoogbegaafdheid. De diagnose hoogbegaafdheid is in de meeste gevallen laat gesteld; bij één iemand op de middelbare school, bij vier mensen tussen de 30 en 40 en bij de anderen later. De oudste leeftijd waarop hoogbegaafdheid werd vastgesteld was 58.

Ervaringen met de hoogbegaafdheid

De meeste geïnterviewden voelden zich vaak al op jonge leeftijd onbegrepen. Ook werden er problemen met structuur en hiërarchie genoemd als nadeel van de hoogbegaafdheid, evenals perfectionisme en hooggevoeligheid. Ook werd er een aantal keer aangegeven dat men slechts aan een paar mensen had verteld hoogbegaafd te zijn. Wat ook vaak naar voren kwam, was dat de diagnose hoogbegaafdheid voor hen een verklaring was voor veel vragen.

Diagnosestelling

Bij drie van de acht onderzoeksdeelnemers kwam hoogbegaafdheid pas aan het licht op het moment dat men in behandeling ging voor PTSS. Bij de overige vijf was al bekend dat men hoogbegaafd was voordat er een behandeling van PTSS werd gestart of kwam dit tegelijkertijd. (Er is niet gevraagd hoe de diagnose PTSS is gesteld en door wie.)

Welke rol heeft HB gespeeld bij PTSS?

Op de vraag welke rol hoogbegaafdheid heeft gespeeld bij PTSS wordt uiteenlopend geantwoord. Hoogbegaafdheid wordt genoemd als iets dat er waarschijnlijk voor gezorgd heeft dat men lang overeind is gebleven. In dat geval heeft hoogbegaafdheid een positieve invloed gehad in het traumaproces. Maar ook gevoeligheid voor trauma door de hoog sensitiviteit wordt aangegeven. Verder is ook benoemd dat men zich niet begrepen voelde tijdens de opvoeding of op school, of dat er zelfs misbruik van de hoogbegaafdheid werd gemaakt op jonge leeftijd (heel goed inlevingsvermogen, enorme empathie).

Hulpverleners en behandeling

Veel deelnemers zagen het als voordeel om bij een therapeut onder behandeling te zijn die zelf hoogbegaafd is of verstand heeft van hoogbegaafdheid. Enkele geïnterviewden meldden dit expliciet. Een aantal mensen gaf ook aan heel erg rationeel te zijn, terwijl het bij de behandeling van PTSS juist belangrijk is om bij het gevoel te komen. Vormen van cognitieve gedragstherapie in combinatie met EMDR werden als beste behandeling ervaren.

Conclusie van de auteurs van deze samenvatting

Het verslag van de acht interviews zien wij als een voorverkenning voor nader onderzoek op dit gebied. De tijd was te kort voor een diepergaande studie.

Er komen nieuwe vragen naar voren:

Wij menen dat de uitkomsten nog vrij algemeen zijn. Waar komen de hoogbegaafdheid en de PTSS nu precies samen? Welke traumatische ervaringen die hebben geleid tot de PTSS hangen samen met de hoogbegaafdheid? Dit zou nader verkend moeten worden in diepte interviews, wellicht door iemand met een achtergrond als psycholoog of psychotherapeut.

Of een therapeut zelf hoogbegaafd zou moeten zijn om effectief een hoogbegaafde te behandelen, dat weten we niet. Een onderzoek naar de therapeutische relatie tussen de hoogbegaafde en de hulpverlener is in voorbereiding.

Auteurs

Manon Savelkoul is gepromoveerd gezondheidswetenschapper en werkt vanuit het IHBV aan een onderzoek naar de therapeutische relatie van hoogbegaafden en hun hulpverlener.

Noks Nauta is arts en psycholoog en bestuurslid van het IHBV.

Contact: Noksnauta@ihbv.nl